

At male hvad man ser - naivisme Uskyld og ærlighed

Undervisningsmateriale 5.-7. klasse

Naivisme – en verdenskunst

Genren naivisme opstår i begyndelsen af 1900-tallet og varer indtil 1960'erne ca.

Naivismen har dog rødder langt, langt tilbage. Og lever for så vidt stadig.

Hvad ligger der i ordet naivisme? For det første ordet naiv – de her kunstnere maler det, de ser, og de maler ud fra, hvad de spontant føler og tænker. De tænker ikke så meget på regler og tradition. Og derfor er det en stil, som går langt, langt tilbage og spreder sig langt ud i verden. En kineser for mange tusinder af år siden, en indfødt i Afrika i 2010 og danske malere fra 1900-tallet kan alle male i samme stil. De har den samme måde at se på verden og på kunsten. Og det kan beskrives med ordet naiv.

Spørgsmål: Hvad forstår du ved ordet naiv? Hvad betyder det? Er det positivt eller negativt?

Ordet naiv kan måske lyde negativt: ”Ej, hoppede du på den, hvor er du naiv!”. Vi kender nok alle sammen den situation, at et andet menneske bilder én noget ind, har løjet eller været ironisk. Man tror på den andens ord, og så føler man sig dum, når det ikke passer.

I virkeligheden har man jo bare stolet på et andet menneske, man har vist tillid.

Det er noget af det indhold, der ligger i ordet naiv, at man er tillidsfuld.

”Naiv” kommer af ordet naivus, der betyder medfødt, oprindelig, naturlig.

Altså ord der er helt modsat løgn, ironi og at sige noget, man ikke mener. Det handler altså om ærlighed og åbenhed.

Men hvordan viser det sig så i kunsten?

Naiv kunst

Helt enkelt sagt maler naivisterne det, de ser – ærligt og naturligt. Men gør alle ikke det?

Mange moderne kunstnere har et budskab med deres kunst. Da Bjørn Nørgaard i 1970 slagtede en hest, kunne det kaldes kunst, fordi han havde et budskab med det.

Det budskab var at vise os, hvor skørt det er, at vi kan græde for hesten og synes, det er synd for den. Mens når vi tænder fjernsynet og ser folk dø i krig, løfter vi ikke et øjenbryn.

Der er altså flere lag i kunsten. Kunsten er ikke bare det man ser, men det man derudover kan tænke sig til.

Naivismens kunst har sjældent flere lag. Den er nem at gå til, og ofte bliver man rigtig glad af at kigge på naivistisk kunst.



F.A.F. Strand: Kong Christian X i fuld uniform

Spørgsmål: Hvilken kunst gør dig glad?
Kan du komme på noget kunst, du har set, der gjorde dig glad, ked af det, vred?

Liv og glade dage

Naivisterne bruger ofte mange farver og mange stærke og glade farver. De elsker at fortælle en god historie. De kan også godt lide at vise glade motiver: folk der hygger sig, humor og fællesskab.

Derudover er der fokus på det danske, og ofte kongefamilien. Ting man kan glæde sig over og være stolt af og emner, man let kan forstå.

I naivismen er symbolerne lige til at forstå, hvis der overhovedet er nogen symboler. Og det er en verden, vi nemt kan genkende, for det er den verden, vi lever i hver eneste dag. Det er en kunst, der handler om hverdagen.

Det er altid motiver, man kan genkende, men samtidig er der brugt masser af fantasi. Man kan overdrive eller underdrive størrelsen på et dyr for eksempel. Det handler om, hvad der passer ind i kunstnerens livssyn eller fantasi.



Hans Heinerik Nielsen: Cirkus kommer til byen

Er de overhovedet dygtige?

Der var mange kunstnere, der ikke synes naivisterne var særlig dygtige. Mange af naivisterne havde heller ikke fået nogen kunstuddannelse. De lærte sig selv at male, og de malede derfor ud fra, hvad de så og ikke, hvad de havde lært.

For mange af naivisterne var det også en vigtig pointe. Alt skulle ikke altid være så pænt og malet efter regler. Alt kunst skulle ikke være ens. Måske er det vigtigere at male, hvad man føler i stedet for, hvad man tænker.

Spørgsmål: Kunst er jo et spørgsmål om smag. Hvad synes du? Skal kunst komme fra hjertet eller fra hjernen? Hvilken kunst kan du bedst lide, den der har mange budskaber, eller den der er meget simpel?

I 1950erne og 1960erne forsvandt naivismen som en betegnelse for en gruppe kunstnere. Det er svært at være naivist nu, fordi tiden har forandret sig.

Man kan også sige, at det kan være svært at være naiv i den moderne verden. Hvorfor mon det?

To kunstnere, som var indlagt på hospitalet i Risskov, og hvis kunstværker hænger på Museum Ovartaci, var ægte naivister. Det er Frits Albert Florentinus Strand og Hans Heinerik Nielsen.

Kongemagt og blomsterpragt

Frits Albert Florentinus Strand malede mange selvportrætter.

På det første her: Strand og kongen har han netop malet sig selv og kongen.

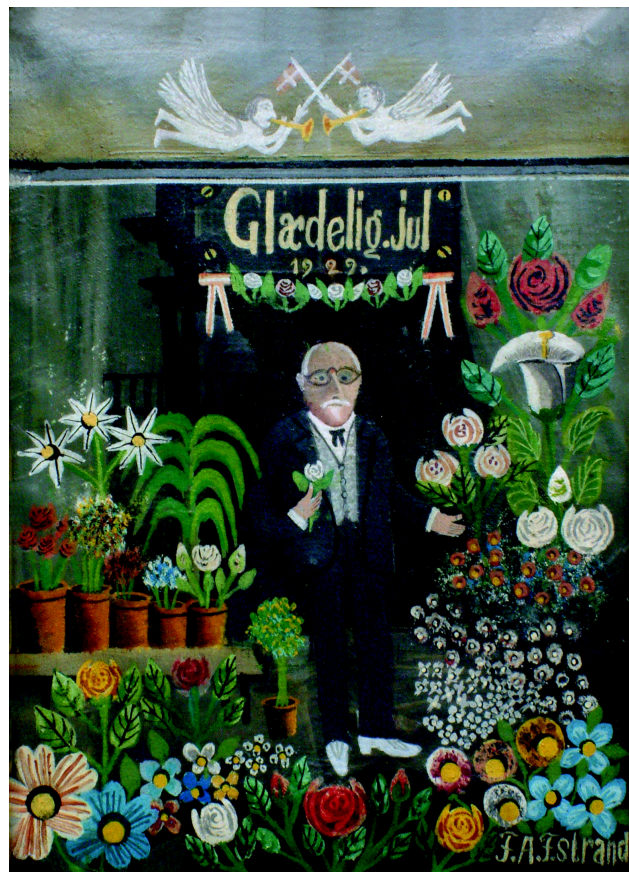


F.A.F. Strand: Strand og kongen

Men det er ikke kongen, der sidder hævet højt til vejrs på kongens hest. Det er Strand. Mens kongen sidder på bænken og ser forbavset ud. Normalt er det jo konger, der sidder til hest. Hvorfor mon han har malet det sådan, og ikke omvendt?

Beskriv måden hvorpå han har malet sig selv og kongen. Beskriv omgivelserne.

Strand er til at genkende. Han ligner sådan set sig selv, som han ser ud i virkeligheden. Alligevel ligner det jo ikke et fotografi, ansigterne er tegnet meget simpelt. Kan I lide billedet?



F.A.F. Strand: Selvportræt

Strand burde sidde med en arm på hver side af hesten og set i profil i forhold til, hvordan man normalt sidder på en hest. Men Strand har valgt at dreje sin krop, så man ser så meget som muligt i front. Sådan viser han sig nemlig bedst frem.

Strand er fint klædt på og poserer på hesten med hatten i hånden. Billedet viser det, man kan kalde en selvscenesættelse. At man viser sig fra sin bedste side og set ud fra éns ønsketænkning.

Opgave: Mal et selvportræt af dig selv i din ønskesituation (popsanger, berømt fodboldspiller f.eks.).

På det andet selvportræt her, ser man Strand stå i indgangen til en blomsterbutik. Beskriv Strand. Hvad tror I, han gerne vil fortælle om sig selv med det her selvportræt?

Hvad kan man se på billedet udover Strand selv?

Over ham er skrevet ordene: Glædelig jul 1929. Jul forbinder man med vinter og december. Alligevel er Strand omgivet af blomster, liv og sommer. Hvorfor mon

Strand både har malet sommer og vinter ind i det her billede?

Kan I finde andre modsætninger i billedet ud over vinter/sommer?

Kan I se den store, hvide blomst på Strands venstre side? Den er malet kæmpestor, over mandshøjde og meget større end de andre blomster. Man ville aldrig finde en blomst så stor i virkeligheden. Hvorfor tror I, han har malet den sådan?

I det her billede kan man se flere kendetegn fra naivismen: Enkelhed, idyl, en glæde for farver, fortælling og overdrivelser. Strand maler det, han ser, og de ting, han godt kan lide. Og så tilsætter han en stor dosis fantasi. Kan I lide billedet?

Opgave: Fortæl en historie inspireret af det her billede. Om Strand, butikken, blomsterne osv.

Farver og liv

Hans Heinerik er en anden naivistisk kunstner, hvis værker hænger på Museum Ovartaci.

Han slog sit hoved ved en ulykke, og da han vågnede, mente han, at han var søn af Kong Christian d. 10 og kaldte sig også Prins Heinerik. Derfor kunne han også rigtig godt lide at male de kongelige, som I kan se på de her portrætter.



Hans Heinerik Nielsen: Kong Christian X

Det første viser kongen, som han troede var hans far, Christian d. 10. Beskriv billedet.

Heinerik har haft svært ved at få ansigtet til at ligne. Der er et tykt lag maling på ansigtet, og det endelige resultat ligner ikke særlig godt. Teknisk set var Heinerik måske ikke så dygtig til at male, men hans malerier er fuld af liv, glæde og

ærlighed.

Opgave: Find en makker og lav portrætter af hinanden.

Hesten er også malet meget simpelt. Man kan godt se, at det er en hest, men den er malet ud fra Heineriks fantasi.

Beskriv menneskene i baggrunden.



Hans Heinerik Nielsen: Dobbeltportræt af Kong Frederik IX og Dronning Ingrid

På det her portræt har Heinerik malet Ingrid og Frederik d. 9.

Hvordan har han malet dem?

Har I set andre kongelige portrætter? I så

fald ligner de Heineriks portrætter? Hvad er forskellen?



Hans Heinerik Nielsen: Århus Teater

På maleriet her har Heinerik malet Århus Teater, sådan som han har set det. En glad, farverig og festlig bygning, hvortil folk strømmer.

Hvilken stemning synes I, Heinerik har fanget med det her maleri?

Hans Heinerik var meget glad for Århus by. Han har malet mange bybilleder, af bygninger, mennesker, biler osv. Hvilke ord falder jer ind, når I kigger på billedet?

Bemærk bilerne. Motivet er set oppefra og ned, og derfor skulle bilerne også være malet set skråt oppefra, hvis det skulle være korrekt. I stedet har Heinerik

malet dem set fra siden. Det er sådan, de er lettest genkendelige. Der er ingen, der er i tvivl om, at det er biler. Motivet og det at fortælle er vigtigere for Hans Heinerik end det korrekte perspektiv på tingene. Vigtigere end regler og metoder.

Nu ved I lidt mere om naivisme. I har lært, at naivisterne går meget op i farver, gode historier, glade oplevelser og stemninger. Hvad siger du, kan du lide naivismen?

Opgave: Sæt dig ned med et stykke papir og skriv en masse ting ned, som gør dig glad.

Mal nu et billede, hvor du viser de ting eller nogle af de ting. Du må gerne inkludere dig selv i billedet.